

Åpene av liv til sjøs

Sultesen norsk okkupasjonshistorie, 2011

størst i 1942

39 hjemmefrontfolk ble pint i hjel, 43 tok sine liv, 76 ble skutt av vaktposter

Vi brakte i vår aftenutgave en del av hovedtallene i den statistiske oversikt over krigsdødsfallene 1940—45 som er blitt utarbeidet av byråsjef dr. Julie Backer.

Vi skal her komme litt nærmere inn på ørsikten. Den viser blant annet at 83 prosent av krigsdødsfallene blant sjøfolk inntraff under tjeneste på skip i utenriksfart og 17 prosent på skip i innenriksfart. I 1940 var tapet av sjøfolk i alt 763, i 1941 870, i 1942 1153, i 1943 514, i 1944 224 og i 1945 114. Tapene av liv var altså størst blant sjøfolk i 1942 og sank meget hurtig senere. 40 prosent av sjøfolkene som omkom var under 30 år, 39 prosent mellom 30 og 45 år og 21 prosent over 45 år.

De militære styrkers tap var i alt 2000, hvorav 765 tilhørte Hæren, 923 Marinen og 312 Flyvåpnet. Av de 2000 falt 853 under kamphandlingene i Norge. Størparten av de døde var mellom 20 og 30 år, i Flyvåpnet hele 79 prosent, i Marinen 66 prosent og i Hæren 64 prosent.

Tyskerne henrettet i alt 366 norske borgere, herav 3 kvinner. Hjemmefronten mistet 159 menn og 3 kvinner under trefninger, razziaer, arrestasjoner o. lign. 130 døde i politiske fangeleirer i Norge. Av disse siste ble 38 menn og 1 kvinne pint i hjel, 18 menn og 1 kvinne hengte seg i fengslet, 12 menn kastet seg ut av vindu og 12 drept seg selv på annen måte. 43 døde av sykdom. Tallet på politiske fanger som døde i utlandet i tyske fengsler og konsentrasjonsleirer eller under transporten var i alt 1340, hvorav 1089 menn og 251 kvinner. Av disse var 370 menn og 240 kvinner jøder. Hertil kommer en del Tysklandsfanger som døde i Norge etter hjemkomsten, men ikke er tatt med da statistikken bare er ført fram til 8. mai 1945. For de 1340 fanger som døde i utlandet har en bare fått rede på dødsårsaken for 291. Herav var 249 død av sykdom. For 1049 er det sannsynlig at dødsårsaken var drap i gasskamrene eller død på grunn av sult og mishandling.

Henrettelsene og de andre politiske dødsfall i Norge ramte vesentlig de ganske unge, idet 45 prosent var i alderen 15—30 år. Det samme gjelder også for dem som omkom under flukt til England, hvor over halvparten var mellom 15 og 25 år.

Foruten krigsdødsfallene blant sjøfolk og innen gruppen «Motstandsbevegelsen», inntraff det også i krigsårene 1940—45 dødsfall blant andre sivile på grunn av krigsoperasjoner eller voldshandlinger fra tyskernes og nazistenes side. Av disse fant 36 sted i utlandet og resten her i landet. Av de 937 som omkom under krigshandlinger i land ble 185 drept under kampene i Norge i april—mai 1940 og 752 omkom under flyangrep senere. Flyangrepene på Norge gikk verst ut over den norske sivilbefolkning i 1944. Da hadde vi blant annet flyangrepet på Laksevåg som kostet 193 personer livet, derav 74 barn under 15 år. Ved flyangrepet på Oslo nyttårsaften 1944 omkom det 77. I 1945 ble det drept 52 under flyangrepet på Vallo ved Tonsberg. Under transport og fiske langs norskekysten omkom i alt utenom sjøfolk 416 personer ved torpedering eller krigshandlinger mot laste- og passasjerskip og fiskerfartøyer. Herav var 78 fiskere.

Eksplisjonsulykker av forskjellig art, som skyldtes grov uaktsomhet fra tyskernes side eller sabotasjehandling, kostet 264 norske livet. Av disse omkom 68 ved sprengning av landminer og granater, 32 ved sabotasjehandling fra Hjemmefrontens side, 164 omkom ved andre eksplisjonsulykker, hvorav ulykene i Filipstad og Bergen var de mest omfattende. I Oslo omkom 38 og i Bergen 94. 63 menn og 13 kvinner ble skutt av tyske vaktposter (ikke pol. mord) og 5 menn omkom under borgervakt. 28 menn og 5 kvinner omkom under evakueringen av Finnmark oktober—desember 1944. 10 menn og 2 kvinner ble drept under frigjøringen 7.—8. mai 1945.

I forhold til størrelsen av den norske hjemmehørende befolkning tapte Norge gjennomsnittlig i krigsårene 6,8 pr. 10.000 levende som en direkte følge av krigsoperasjoner og voldshandlinger fra okkupasjonsmaktens side. I 20-års alderen skyldtes i disse fem årene nesten halvparten av alle dødsfall krigsoperasjoner og andre krigshandlinger.

Blant norske frontkjemper i tysk tjeneste var der 689 dødsfall. 661 av frontkjemperne var falt eller saknet under krigsoperasjoner og 28 døde av sykdom eller annen årsak. De fleste av frontkjemperne som omkom var meget unge, 18 prosent var under 20 år og 49 prosent mellom 20 og 24 år.

Sjåfør i Germanske SS og fullmektig på Aker rekvireringskontor

Ole Magneshaugen skodde seg også på konfiskert eiendom

På tiltalebenken i byretten sitter i dag Ole Magneshaugen som skal svare for sin nazistiske virksomhet under krigen. Han var medlem av NS til frigjøringen, og var under okkupasjonsstiden støttende medlem av Germanske SS.

Fra begynnelsen av 1943 til frigjøringen var han i egenskap av aktiv SS-mann sjåfør for stabssjefen i Germanske SS, hadde periodevis væpnet vakttjeneste og deltok i et våpenkurs i Holmestrand.

De viktigste punkter i tiltalebeslutningen gjelder hans oppførsel den tiden han arbeidet som assistent og senere fullmektig ved Aker rekvireringskontor, nemlig fra oktober 1943 til frigjøringen. Han søkte å favorisere NS-medlemmer, opptrådte truende overfor andre, og ga under en stapo-razzia på kontoret opplysninger om de øvrige funksjonærens politiske forhold.

I 1944 kjøpte han gjennom Likvidasjonsstyret gjenstander som han visste var konfiskert eiendom. Bl. a. kjøpte han en Opel-bil for 3400 kroner og et spise-stuemoblement for 2300 kroner. Moblementet solgte han senere til en mann på Grorud.

Retten administreres av dommer Høstad, aktor i saken er o.r.saksfører Alnæs, forsvarer er o.r.saksfører Erlandsen.

«Skolenytt» og «8. mai»s redaktør for retten

Privattelegram til Dagbladet

TRONDHEIM i dag.

Statsadvokaten i More og Romsdal har nå utferdiget tiltalebeslutning mot lærer Nils Vikdal, Kristiansund, for hans forhold under okkupasjonen. Tiltalen reises etter landssvikdomningen og etter loven om konfiskert eiendom, subsidiært utrenskningsloven. Vikdal var medlem av lærersambandet. Etter frigjøringen startet han en heftografert avis «Skolenytt», som senere gikk over til bladet «8. Mai», et organ for tidligere sambandslærere og NS-folk rettet mot rettsoppgjøret.

Willy Johansen idømt 2½ års tvangsarbeid.

Musikeren Willy Johansen ble i Oslo byrett i dag idømt tvangsarbeid i 2 år og 6 måneder, 5500 kroner i erstatning og vanlig rettighetstap i 10 år. Dommen var enstemmig.

Knut Gamborg Nilsen idømt livsvarig tvangsarbeid.

DRAMMEN 2. oktober. (Fra AFTEN-POSTENS korrespondent). Dommen i den store landssviksaken i Drammen falt i går kveld. Knut Gamborg Nilsen ble dømt til livsvarig tvangsarbeid, 8000 kroner i inndragning og rettighetstap for bestandig. Wilhelm Hansen ble dømt til 7 års tvangsarbeid og 10 års rettighetstap. Saken mot Olaf Gamborg Nilsen ble...

109837